

ימי זיכרון וישועה

הרב אליעזר מלמד (נערך על ידי הרב)

מוקדש לרפואת יהודה בן הדסה הינדה מלכה

האם יש בעיה הלכתית לעמוד בצפירה

שאלה: בחוק יום הזיכרון קבעה הכנסת כי "ביום הזיכרון תהא בכל רחבי המדינה דומיה של שתי דקות בהן תשבות כל עבודה ותיפסק כל תנועה בדרכים". לשם קיום דקות הדומיה נשמעת צפירה בכל רחבי הארץ, והציבור נוהג לעמוד לכבוד הנפלים. בפועל, מושמעת בליל יום הזיכרון בשעה שמונה צפירה בת דקה אחת, ולמחרת בשעה אחת עשרה צפירת התייחדות בת שתי דקות. טכסי הזיכרון נערכים סביב שעת הצפירה.

השאלה האם אין במנהג זה שהועתק מהגויים משום האיסור ללכת בדרכי הגויים, שנאמר (ויקרא יח, ג): "ובחוקותיהם לא תלכו".

תשובה: דעת הפוסקים, רובם ככולם, שהאיסור ללכת בחוקות הגויים הוא רק כאשר ישנו אחד משני התנאים: או שיש במנהג הגויים משום פריצת הצניעות והענווה, או שהוא מנהג ללא שום טעם ותועלת, וברור שהוא נעשה משום אמונה תפלה של הגויים (מהר"ק שורש פח, ריב"ש קנח). וכן דעת רבי יוסף קארו והרמ"א (ב"י ורמ"א יו"ד קע"ח, א'). וכיוון שיש טעם במנהג, שעל ידי הצפירה והדומיה מתייחדים כולם יחד באותה השעה עם אותו הזיכרון, אין בזה משום מנהג גויים.

גם לדעת המחמירים אין בזה איסור

ואמנם לדעת הגאון מווילנא גם כאשר יש טעם למנהג אין לחקות את הגויים, ולכן אסור להניח ענפים בבית הכנסת בחג השבועות, שכך הוא מנהג הגויים בימי אידיהם, להניח אילנות בבית תיפלותם (ח"א קל"א, יג, וע' באור הגר"א יורה דעה קע"ח, ז'). אבל למעשה רוב הפוסקים חלקו עליו וקיימו את המנהג, וכפי שכתב הרמ"א (אורח חיים תצ"ד, ג') שהואיל ויש טעמים למנהג קישוט בתי הכנסת, להזכיר את הר סיני, אין בזה משום הליכה בחוקות הגויים. ואם כך אמרו על מנהג הקישוט בענפים, שהגויים נהגו לעשותו בתוך בתי עבודה זרה, קל וחומר שאין לחוש למנהג עמידה בצפירה, שאין בו שמץ עבודה זרה. בנוסף לכך שמעתי שמנהג זה כמעט שאינו ידוע אצל הגויים.

האם מי שלומד תורה יפסיק כדי לעמוד בצפירה

יש טוענים שמי שעוסק בלימוד תורה אל לו להתבטל מלימודו בצפירה. אולם מו"ר הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל כתב: "העמידה בצפירה לחללי צה"ל, יש בה מצווה קדושה של זיכרון כבוד הקדושים". ואפשר להוסיף, שהרהור בזיכרוןם של הקדושים ובמצוות מסירות הנפש להצלת העם וליבוש הארץ הוא הרהור בדברי תורה.

וגם מי שאינו מבין זאת, צריך לשים לנגד עיניו דברי חז"ל: "ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא... הלך לראות בסבלותן של ישראל, היינו דתן (אבות ב', ד') הלל אומר אל תפרוש מן הצבור. שלא יהיה אדם רואה ציבור בצער ויאמר אלך לביתי ואוכל ואשתה ושלוש עלי נפשי, אלא יהא נושא בעול עם חברו" (פסיקתא זוטרתא לקח טוב שמות ב', י"א). ובמדרש שכל טוב לשמות שם הוסיפו: "תנו רבנן: בזמן שהציבור בצער ופירש אחד מהם ואכל ושתה, שני מלאכי השרת מלווין אותו ומניחין אוכלין על ראשו, ואומרים פלוגי פירש עצמו מן הציבור בעת צרותיהם, אל יראה בנחמות ציבור. תניא אידך: בזמן שהציבור בצער אל יאמר אדם אלך לביתי ואוכל ואשתה ושלוש עלי נפשי, ואם עשה כן, עליו הכתוב אומר: 'הנה ששון ושמחה הרוג בקר ושחוט צאן אכול בשר ושתות יין, אכול ושתו כי מחר נמות' (ישעיה כ"ב, י"ג), מה כתיב אחריו: 'ונגלה באזני ה' צבאות אם יכפר העון הזה לכם עד תמותון'".

שאלות לקראת יום הזיכרון

שאלה: האם ראוי לערוך יום זיכרון לחללי צה"ל?

תשובה: מצד ההלכה, אין צורך לערוך יום זיכרון כללי לקדושים שנהרגו במלחמה, אלא יש לנהוג כפי שנהגים בישראל לגבי כל נפטר, שביום השנה שלו (יורצייט) מזכירים את נשמתו, ובנו או קרוביו אומרים קדיש ולומדים תורה ונותנים צדקה לעילוי נשמתו. והמהדרים קובעים אזכרה ומקיימים שיעורי תורה לעילוי נשמתו.